

Adalette kıstas arayışı: Tanıma mı, yeniden dağıtım mı, temsil mi? Nancy Fraser’da alternatif bir koalisyon örneği

Seeking for criterion in justice: Is it recognition, redistribution or representation? An alternative model of coalition in Nancy Fraser

Derya Aybakan Salıya¹

Received Date: 01 / 04 / 2015

Accepted Date: 01 / 07 / 2015

Öz

“Herkes için eşitlik”, “Herkes için adalet” gibi evrensel söylemler adaletin tesisi için yeterli bir alt yapı hazırlayabilir mi? Adil bir toplumsal sistemin inşası için ne tür bir söylem pratiğine ihtiyaç vardır? “Adaletsizlik” söz konusu olduğunda yalnızca ekonomik eşitsizliğin akla gelmesi ne kadar doğrudur? Kültürel adaletsizlikler de en az ekonomik adaletsizlikler kadar önemli değil midir? Tüm bu sorular ışığında adalet kavramını ele almaya çalıştığımız bu bildiride adaletin üç farklı boyutuna dikkat çeken Nancy Fraser’in adalet kuramının, klasik ve modern adalet teorilerinin eksik yönlerini gidermeye yönelik özel bir çabanın ürünü olarak yorumlanabileceğine dikkat çekmek istemekteyiz. Zira o, ne klasik anlayışta ne de modern anlayışta yer alan, “yeniden dağıtım”, “tanıma” ve “temsil” olmak üzere üç boyutlu bir adalet tasavvur etmektedir. Klasik adalet teorilerinde adalet dendiğinde, daha çok maddi kaynakların dağıtılması üzerinde durulması Fraser açısından eksik bir adalet kuramına yol açar ve bu yüzden o, kimlik ve farklılık eksenli tartışmaların alabildiğine yoğun bir biçimde yürütüldüğü çağımızda, bu eksikliği giderebilmek adına farklı bir adalet tasavvuru geliştirir. Biz de onun geliştirdiği söz konusu adalet tasavvurunun kışkırtıcı etkisiyle gerek küresel gerek lokal düzeyde farklılıkların çok fazla karşılaştığı günümüz dünya koşullarını içerisinde adalet kavramının farklı bir gözle yeniden ele alınmasını düşünce dünyamıza katkısı bakımından gerekli ve değerli bulduğumuzdan bu bildiriye kaleme almaya karar verdik.

Anahtar sözcükler: Adalet, farklılık, eşitlik, yeniden dağıtım, tanıma, temsil

Abstract

Can universal discourses such as "equality for every body" and "justice for everybody" provide enough substructure to establish justice and equality? What kind of discourse practice is needed in order to form a fair social system? When "injustice" is the point in question to what extent will it be true to consider at first hand only economic inequality? Is it not cultural inequality at least as important as economic inequality? If we consider the concept of justice in the light of all these questions, Nancy Fraser's justice concept which remarks three different dimensions of justice can be interpreted as a product of an effort towards removing the gaps of classic and modern justice theories. Therefore, Nancy Fraser envisages the three dimensions of justice namely; "redistribution", "recognition" and "representation", which fall into neither classic nor modern understanding. Fraser thinks that classic justice theories put emphasis only on material distribution, which in turn lead to insufficient justice theory. As a result of this, while in these days intense identity and differentness based debates are going on she develops a different justice discourse in order to remove the short-comings of classic justice theories.

Keywords: Justice, equality, redistribution, recognition, representation

1. Giriş

“Bir toplum, yararların dağıtılması sürecine ırk ya da cinsiyet hiç karıştırılmadığında, ayrımcı olmayacaktır” (Kymlicka, 2006, s. 524).

Sahip olduğumuz onca farklı özellikler, eşitlik ilkesine dayalı bir adaletin tesisini nasıl mümkün kılabilir? İnsanlar, karakter ve fiziksel özellikleri açısından, yaşadıkları coğrafya ve aldıkları

¹ Res. Asst., Uludağ University, BURSA/TURKEY, derya85aybakan@hotmail.com

Aybakan Sahiya, D. (2015). Adalette kıstas arayışı: Tanıma mı, yeniden dağıtım mı, temsil mi? Nancy Fraser'da alternatif bir koalisyon örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 722-729.

eğitim, ekonomik koşullar, eşyayı algılama biçimi ve daha pek çok açıdan birbirlerinden farklıdır. Şayet, Rousseau, Kant, Hobbes ve Locke'un varsaydığı doğal durum ve toplumsal sözleşme tezini kabul edecek olursak, tüm bu farklılıkları eşitlik ilkesi ile nasıl bir araya getirebiliriz?

Bütün insanlara eşitlik vaat eden liberal söylemler, tüm bu farklılıkları gözetmişler midir, yoksa görmezden mi gelmişlerdir? Klasik liberal görüş, ahlaki açıdan bütün insanların eşit ve özgür olarak dünyaya geldikleri tezinden hareket eder. Peki, bu gerçekten böyle midir? Örneğin Rawls, tıpkı doğal durum hipotezinden bahseden filozoflar gibi bir başlangıç durumunu varsayar. Fakat o, başlangıç durumunda bir eşitliğin bulunmadığını düşünür. Ona göre, "Doğanın genel değerlendirmesi adaletsizdir. Çünkü kimi insanların başkalarına göre daha çok pazarlık gücü, daha çok doğal yeteneği, daha çok kaynağı ya da fiziksel gücü- vardır ve daha uzun süre daha iyi bir durum için çabalayabilirler" (Kymlicka, 2006, s. 87). Muhtemel olan tüm bu farklılıkların insanları ahlaki duruş ve bakış açıları üzerinde etkisinin olmadığını söyleyebilir miyiz? İnsanlar arasındaki farklılıklar adalet düşüncesi üzerinde nasıl bir etkide bulunur? Tüm bu sorgulamalar bizi, şu çok temel soruya götürür: Tanıma mı, adaletin yeniden tahsisi mi yoksa her ikisi mi?

2. Adalette kıstas arayışı

Günümüzde sosyal adaletle ilgili tartışmaların genel olarak iki model üzerinde durdukları söylenebilir. Bunlardan birincisi kaynakların yeniden dağıtımına ilişkin görüştür. Bu görüş, kaynakların ve zenginliğin daha adaletli bir biçimde dağıtılması gerektiğini savunur. Sözelimi, kaynakların ve zenginliklerin kuzeyden güneye, zenginden yoksula ya da iş sahiplerinden işçilere aktarılması gibi görüşler adaletin yeniden tahsis edilmesini savunanların görüşleridir (Fraser&Honneth, 2003, p. 7). Günümüzde çok yaygın bir biçimde karşılaşıcağımız ikinci tip sosyal adalet anlayışı ise "tanıma politikası" (Fraser&Honneth, 2003, p. 7) olarak adlandırılabilir. Bu tür bir sosyal adalet anlayışı ile güdülen hedef, en makul bir biçimde farklılık ve dostluk eksenli bir dünya tasarımıdır. Burada, etnik, dinsel, ırksal ya da cinsel her türden farklılığın tanınmasına dayalı bir adalet anlayışı ön plana çıkar. Adaletin yeniden dağıtımını ve tanıma ilgili düşüncelere geçmeden ve özellikle günümüz insanları göz önünde bulundurulduğunda hangi tür adalet anlayışının insanların barışçıl bir biçimde bir arada yaşamalarına imkân sağlayabileceği hakkındaki tartışmamıza geçmeden önce "dağıtıcı adalet" (Fleishchacker, 2013, s. 24) kavramı ile ilgili bir kaç söz söylemek gerekebilir.

Kaynakların insanlar arasında dağıtılmasına (distribution) odaklanan sosyal adalet görüşünün çok farklı menşeleri olmakla beraber dağıtıcı adalet düşüncesinin geçmişi iki bin yıl öncesine kadar geri götürülebilir. Çünkü Aristoteles ve Platon bu sorun üzerinde kafa yormuşlardı (Fleishchacker, 2013, s. 11). Adaletin dağıtımını meselesi iki bin yıl öncesinde olduğu gibi günümüzde ve günümüze kadar uzanan tarihsel süreç boyunca pek çok düşünürün gündemini meşgul etmiştir. Her ne kadar dağıtıcı adalet ile ilgili yeknesak bir görüşten söz edemesek de kavram öneminden hiç bir şey kaybetmemiştir. Aristoteles, dağıtıcı adalet düşüncesi ile "hak eden insanların meziyetleri doğrultusunda, özellikle de siyasal konumlarıyla ilgili olarak ödüllendirilmelerini sağlayan ilkelere" gönderme yaparken, modern zamanlarda kullanılan dağıtıcı adalet kavramı ile daha çok, "mülkiyetin herkesin belirli bir düzeyde maddi olanaklara sahip olabileceği şekilde dağıtılması" kastedilmiştir. Yani Aristotelesçi anlamda meziyet eksenli olarak siyasal rollerin dağıtılmasına dayalı olan dağıtıcı adalet anlayışı, modern zamanlarda yerini, maddi kaynakların insanlar arasında nasıl paylaşılacağı sorununa bırakmıştır. Öyle anlaşılıyor ki, antik ilke meziyete göre dağıtım ile ilgiliyen, modern ilke meziyetten *bağımsız* bir dağıtım talep eder" (Fleishchacker, 2013,

Aybakan Saliya, D. (2015). Seeking for criterion in justice: Is it recognition, redistribution or representation? An alternative model of coalition in Nancy Fraser. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 722-729.

s. 16). Aristoteles, dağıtıcı adaletten söz ederken malların insanlar arasında nasıl paylaşılacağı meselesinden hareket etmiyordu. O halde, maddi kaynakların insanlar arasında meziyetlerine bakılmaksızın dağıtılmasını talep eden modern dağıtıcı adalet anlayışı antik adalet anlayışından köklü bir kopuşu temsil etmektedir Yani "... sahip oldukları mükemmel karakter özellikleri ya da gösterdikleri mükemmel davranışlar yüzünden insanların bir şeyi hak ettikleri görüşü- Aristoteles'in dağıtıcı adalet kavramında gelişigüzel değil temel bir unsurdur. Aynı şekilde insanların karakter özelliklerine ya da yapıp ettiklerine bakılmaksızın bazı şeyleri hak etmeleri de modern dağıtıcı adalet görüşünde temel bir unsurdur" (Fleishchacker, 2013, s. 31).

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki dağıtıcı adalet ile ilgili günümüzde hala ortak bir görüşten söz edilememektedir. Ama şurası açık ki modern dağıtıcı adalet görüşü mülkiyetle çok yakından ilişkilidir. Antik dönemin aksine, modern dönemde meziyet ve adalet arasında, bir bağ yoktur. Böyle olunca, mülkiyetin dağıtılmasının temel ölçütü, ihtiyaç sahibi olmak olarak görülmüştür. Bize bu nedenle insanlar arasında adaletin tahsisi konusu modern zamanlarda daha karmaşık bir hal almıştır. Meziyete bağlı dağıtım devre dışı bırakılınca, maddi kaynakların insanlar arasında adilane bir biçimde dağıtılabilmesi için öne sürülen ölçütler çok çeşitli olmuştur, hatta kimi zaman bu ölçütler birbirleriyle çatışmıştır. Adalet düşüncesi ile insanlar arasında bir yandan eşitliğin tesis edilmesi, diğer yandan ise farklılıkların gözetilmesi dağıtıcı adaletin esas zorluğunu oluşturmuştur. Bu zorluğu gidermek amacıyla adaletin tahsisi konusunda yeni bir fikir ortaya çıkmış ve bu fikir adaletin yeniden dağıtımı (Redistribution) olarak ifade edilmiştir.

"Yeniden dağıtım" (Redistribution), liberal gelenekten gelen bir kavramdır. Özellikle de bu geleneğin yirminci yüzyılın sonlarındaki Anglo-Amerikan kolundan gelir. 1970'lerde ve 1980'lerde bu gelenek, John Rawls ve Ronald Dworkin gibi dağıtıcı adaletle ilgili sofistike teoriler üreten analitik filozofları da kapsayacak şekilde genişledi. Bireyin özgürlüğüne vurgu yapan geleneksel liberal anlayış ile eşitlikçi sosyal adaleti birleştirmek amacıyla söz konusu geleneğe ait filozoflar, sosyo-ekonomik yeniden dağıtımı gerektirebilecek yeni kavramlar ürettiler (Fraser&Honeth, 2003, p. 10).

Bu kavramlardan bir tanesi de "tanıma"dır. "Tanıma" kavramı, Hegel felsefesinden özellikle de bilincin fenomenolojisinden gelen bir kavramdır. Bu bağlamda "tanıma" kavramı, öznel arası ideal bir karşılıklı ilişkiye gönderme yapar. Burada her bir özne bir diğerini hem kendisine eşit hem de kendisinden ayrı görür. Bu ilişkinin özneyi oluşturduğu varsayılar. Bir kimse ancak başkasını tanıyarak bireysel bir özne olur ve yine bir başka özne aracılığıyla tanınmış bir varlık olur. "Tanıma", farklılık politikasını savunan filozoflar açısından merkezi öneme sahip olan bir kavramdır. Ayrıca o, yönetsel adaletin "haklılık" esasına karşın iyi hayatı ve kendini gerçekleştirmenin anlamlı sonuçlarını öne çıkarır.

Adalet söz konusu olduğunda elbette "dağıtıcı adalet", "yeniden dağıtım" ve "tanıma" gibi daha pek kavramdan söz etmek mümkündür. Tüm bu kavramlar, adaletin fiiliyata dökülebilmesi için geliştirilen ilke ve ölçütlere gönderme yaparlar. Bu da bize insanların adaletin tesisi amacıyla farklı görüş ve metotlar geliştirdiklerini göstermektedir. Yeryüzünde adaletin uygulanması gerektiği konusunda hemen hemen bütün insanlar hem fikir olsalar da adaletin teorize edilmesi, pratiğe geçirilmesi ve ölçütleri noktasında birbirinden farklı hatta birbirleriyle çatışan görüşlerin doğduğunu görmekteyiz. Böyle olunca akla şu sorular gelmektedir: "Adalet, herkesin üzerinde kolaylıkla anlaşabileceği bir ölçüte sahip midir?" Adalette ölçüt, meziyet mi, emek mi, ihtiyaç mı yoksa çaba mı olacaktır?" "Yoksa adalet duruma ve koşullara göre konum alan ve birden fazla unsurdan

Aybakan Saliya, D. (2015). Adalette kıstas arayışı: Tanıma mı, yeniden dağıtım mı, temsil mi? Nancy Fraser'da alternatif bir koalisyon örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 722-729.

oluşan bir şey midir?" Bu ve benzer soruların cevapları adalete biçtiğimiz ontolojik konum ile yakından ilgilidir. Adaletin ontolojisini adaletin neliğine ilişkin olarak sorduğumuz soruların epistemolojik çerçevelerinin belirlediğini göz önünde bulunduracak olursak adalet teorileri alanında nesnellığe ulaşılması oldukça zor görünmektedir. Bir adalet idealinin ya da idesinin nesnelliklerinden söz edebilmek de adaleti teorileştirme ve pratiğe dökme noktasında ortak bir zeminde buluştuğumuzdan söz edemeyiz. Şurası bir gerçek ki, sosyal koşullar, politik amaç ve çıkarlar, ekonomik beklentiler, kültürel öncelikler ya da bireysel ihtiyaçlar nesnel adalet idealini tarihsel ve rölatif bir bağlama oturtan temel faktörlerdir. Söz gelimi liberal eşitlikçi teorik çerçevenin belirlediği bir toplum biçimi adalet ölçütünün "hak etme" ve "ihtiyaç" düşünceleri ekseninde şekillenmesinden hoşnut olmayacaktır. Yine toplumsal dayanışmaya önem veren dindar toplumlar en çok çalışanın ya da en çok çaba harcayanın en çok malı hak ettiğini savunmayacaktır. Zira Tanrısal bir egemenliğe boyun eğen toplumlar, özel mülkiyetin meşru bir hak olduğunu kabul etmekle beraber mülkün gerçek sahibinin Tanrı olduğunu ve mülk sahibi insanların ise Tanrı'nın izni dâhilinde herhangi bir mülk edinebildiklerini ve dolayısıyla ihtiyaç sahibi insanlara sahip oldukları mallardan belirli bir oranda vermekle mükellef olduklarını bilirler ve bu nedenle mülkiyetin dağıtılması konusunda "ihtiyaç" durumuna daha çok önem verirler

Görülüyor ki farkında olsun ya da olmasın insanın adalet ile bulunduğu ontolojik ve epistemolojik bağlam, adalet teorilerini çeşitli kılan temel bir faktördür. Adaletle yüklenen anlam ve adaletin tesisi için neyin adil olduğuna dair hüküm vermeyi sağlayan adalet kıstasları yalnızca adaletin epistemolojik çerçevesinden değil içinde bulunulan pratik yaşam koşulları tarafından da belirlenir. Etnik, ekonomik, dinsel ve kültürel pek çok etkenden kaynaklanan farklılıkların, bugün insanların daha çok iç içe yaşadığı toplumların giderek çoğalması, adaletle ilgili bir kıstas geliştirmeyi daha da zorlaştırmaktadır. Nancy Fraser, yukarıda kısaca anlatmaya çalıştığımız "yeniden dağıtım" ve "tanıma" ilkelerini bir araya getirerek her yönden farklı özelliklere sahip insanların bireysel farklılıklarını ait oldukları sınıfa indirgemeksizin tanıyabilen ve yalnızca ekonomik paylaşım sınırlı olmayan bir adalet anlayışı geliştirmeye çalışır. Ona göre adaletin mahiyeti ile ilgili ontolojik monizme düşmek çok derin bir hata olur. Bu yüzden o, adalet ile ilgili bir açıklama ile yetinmektense adaleti "yeniden dağıtım", "tanıma" ve "temsil" i de kapsayacak bir şekilde çok boyutlu bir kavram olarak görmeyi daha faydalı bulur. Hatta onun, sosyal hareketlerin adaletin henüz farkında olmadığımız yeni boyutlarını ortaya çıkarabileceğine dikkat çekerek adaleti belli kalıplar içerisinde tanımlayıp sınırlandırmayı adaletin amacına aykırı gördüğünü bile söyleyebiliriz. Tüm bunlardan anlaşıldığı gibi Nancy Fraser, adaleti yalnızca mülkiyet dağıtım bağlamında düşünmez. Adaletin ekonomik, politik ve kültürel olmak üzere birden fazla boyutu olduğunu savunur (Fraser, 2007, pp. 128-129). Ayrıca o, adaletin bu üç boyutunun sosyal mücadeleler neticesinde ortaya çıkabilecek daha farklı boyutlarına da açık olması gerektiğini düşünür (Fraser, 2007, p. 130).

Fraser, bünyesinde farklılıkları ve çeşitlilikleri barındıran bir toplumda adaletin daha etkili bir biçimde tesis edilmesi için geliştirmeye çalıştığı çok boyutlu adalet tasavvurunu tek başına savunmaz. Her türden adaletsizliğin üstesinden gelebilmek için adaleti kendisine referansla kontrol edebileceğimiz ortak bir ölçüt sunması bakımından temel bir normatif ilkeyi de gerekli görür. Bu, adaleti monist bir tavırla tasavvur etmek anlamına gelmez. Fakat çok boyutlu adalet anlayışını sağlam bir zemine oturtma çabası olarak yorumlanabilir. Zira Fraser, böyle ortak bir ölçüt olmaksızın bir şeyin adil olup olmadığını ölçebileceğimiz temel bir değerlendirme merkezinden mahrum kalacağımızı düşünür. Bunun için o, "katılımda tam eşitlik" ilkesini önerir. Bu ilkeye göre

Aybakan Saliya, D. (2015). Seeking for criterion in justice: Is it recognition, redistribution or representation? An alternative model of coalition in Nancy Fraser. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 722-729.

adalet, birey ya da bütün grup üyelerinin sosyal yaşama eşit düzeyde katılımlarına izin veren sosyal düzenlemeleri gerektirir. Zira katılımı tam eşitlik prensibine dayalı bir adalet görüşü, bazı insanların diğerleri gibi toplumsal karşılıklı ilişkinin tam bir katılımcısı olmasına engel olan kurumsallaşmış engelleri ortadan kaldırarak adaletsizliğin önüne geçmeyi amaçlar.

“Sınıf politikaları”, “kimlik politikaları”, “sosyal” politikalar”, “kültürel politikalar”, “eşitlik politikaları”, “farklılık politikaları” “yeniden dağıtım” ve “tanıma” politikaları gibi ayrımlara dayalı olarak tek başına yol alan politikaların yanlış olduğunu, bu tip kutuplaşmalar yerine kuşatıcı bir politika benimsemeyi daha yerinde bulan Fraser tek taraflı olmayan eleştirel bir perspektifi bu kuşatıcı politika için gerekli bulur. Zira politika felsefesi içerisinde dağıtıcı adalet teorisyenleri kimlik politikalarını görmezden gelirken tanıma politikası yürüten teorisyenler de sanki sosyal eşitlikle ilgili hiçbir sorunları yokmuş gibi dağıtmayı görmezden gelirler. Oysa her iki taraf da ekonomi politikası ile kültür politikası arasındaki ayrışmayı sorgulamakta başarısız olur. Bu yüzden Fraser, kültür politikaları ile ekonomi politikalarının birleştirilip tek bir bütün haline getirilmesinden önce iki değerli eleştirel bir yaklaşımı daha anlamlı bulur (Fraser, 1997, pp. 4-5). Zira Fraser’a göre ne tek başına “yeniden dağıtım” ne de “tanıma” günümüz dünyasındaki adaletsizliklere çare olamaz. Dolayısıyla bu noktada başvurulabilecek en makul çözüm, kimlik politikalarının sosyal eşitlik politikalarıyla uyumlu bir şekilde kombine edilmesidir.

Fraser, ekonomik eşitsizlik ile kültürel saygısızlık sorunlarının her ikisini birden çözebilecek teoriler üretme konusunda istekli olmakla beraber söz konusu kombinasyonun ortaya çıkarabileceği politik ikilemlerin de farkındadır. Ve bu yüzden “Hangi koşullar altında bir tanıma politikası, bir yeniden dağıtım politikasını destekleyebilir?”, Hangi durumda veya ne zaman bir tanıma politikasının, yeniden dağıtım politikasının altını oyması muhtemeldir?, ve “Ne tür kimlik politikaları, sosyal eşitlik mücadeleleri ile en iyi uyumu yakalayabilir?” şeklinde sorular sormayı elzem görür (Fraser, 1997, p.12).

Fraser, pratik hayatta ekonomik ve kültürel adaletsizliklerin iç içe geçtiğinin farkındadır. Fakat adaletsizliğe neden olan bulgulara erişmek ve söz konusu adaletsizliği ortadan kaldırmaya yönelik çözümleri ortaya koyabilmek için ekonomik ve kültürel adaletsizlik şeklinde analitik bir ayrıma gitmenin kaçınılmaz olduğunu düşünür. Dahası her ne kadar gerçek hayatta ekonomik ve kültürel adaletsizlikler iç içe geçmiş olsa da ekonomik adaletsizliğin kendine has özellikleri olduğu gibi kültürel ya da sembolik adaletsizliğin de kendine has ayrımcı özellikleri vardır. Söz gelimi sosyo-ekonomik adaletsizlik, toplumun politik-ekonomik yapısından kaynaklanırken kültürel ya da sembolik adaletsizlik ise temsil etme, yorumlama ve iletişimin toplumsal özelliklerinden kaynaklanır. Yani bir kültürün egemen olan temsil, yorum ve iletişim pratikleri tarafından görmezden gelinmek kültürel adaletsizliğin belli bir formunu oluşturur (Fraser, 1997, pp. 13-14) .

Ekonomik ve kültürel adaletsizlikler sadece kendilerine has özellikleri bakımından değil, bu adaletsizliklerin giderilebilmesi için üretilen çareler bakımından da ayrı ayrı ele alınmayı gerektirirler. Fraser’a göre ekonomik adaletsizliğin çözümü bir tür politik-ekonomik yeniden inşa iken, kültürel adaletsizliğin çaresi ise kültürel ve sembolik bir değişimdir. Ekonomik adaletsizliği gidermek amacıyla politik-ekonomik bir yeniden yapılanma, gelirin yeniden dağıtımını, iş bölümünün yeniden organize edilmesini, yatırımların demokratik bir karara bağlanmasını ve temel ekonomik yapıların dönüşümünü gerektirir. Fraser, bu tür çarelerin tümünü “yeniden dağıtım” olarak adlandırır. Kültürel ve sembolik bir değişimi gerektiren kültürel adaletsizlik ise aşağılanan kim-

Aybakan Salıya, D. (2015). Adalette kıstas arayışı: Tanıma mı, yeniden dağıtım mı, temsil mi? Nancy Fraser'da alternatif bir koalisyon örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 722-729.

liklerin ve dil uzatılan grupların kültürel olarak ortaya koydukları ürünlerin tanınmasını ve kültürel çeşitlilik olarak pozitif bir biçimde yeniden değerlendirilmesini gerektirir. Fraser, bu tür çareleri de “tanıma” olarak adlandırır. Fakat her ne kadar “yeniden dağıtım” ile “tanıma” çaresi arasında analitik bir ayırım yapılsa da dağıtıcı çareler en temelde tanımayı gerektirirler. Yani aslında ekonomik yeniden dağıtım uygulaması bir tanıma ifadesidir. Söz gelimi, eşitlikçi sosyo-ekonomik yeniden dağıtım savunular, iddialarını “kişilerin eşit moral değerleri” üzerinde temellendirirler. Çok kültürlülüğün tanınmasını savunular ise kendi iddialarını, sağlam bir kültürel yapının temel iyisi olan adil dağıtımın zorunluluğu üzerinde temellendirirler. Zira ekonomik eşitsizlik, başka bir deyişle ekonomik bakımdan dezavantajlı olma durumu gerek kamusal alanda gerekse günlük hayatta kültürün oluşturulmasında eşit katılımın önünde bir engel oluşturur (Fraser, 1997).

Görülüyor ki Fraser, adaletin ekonomik ve kültürel olmak üzere her iki boyutuna da aynı ehemmiyeti gösterme hususunda son derece titiz davranmaktadır. Kendisinin de belirttiği üzere “dağıtıcı adalet” ve “tanıma” analitik olarak birbirlerinden ayrı olarak incelenebilseler de pratik manada, yani hayatın bizzat içerisinde bu ikisini birbirinden tecrit ederek değerlendirmek pek de mümkün gözükmemektedir. Bu yüzden Fraser, adalet teorileri üretirken ekonomik ya da kültürel adaletsizliklerden sadece birine odaklanmayı anlamlı bulmaz. Anlamlı bulmaz, çünkü öyle durumlar vardır ki kültürel tanıma problemi, beraberinde ekonomik dezavantajlı olma durumunu getirebileceği gibi, ekonomik açıdan eşitsiz olma durumu da beraberinde kültürel dışlanmışlığı getirebilir. Bu iki durumdan hangisinin bir diğersinin sebebi olacağı değişkenlik gösterebilir. Fraser’ın deyişle: “O halde ne yeniden dağıtım ne de tanıma tek başına yeterli olmayacaktır” (Fraser, 1997, p. 19). Bu durumda her ikisine birden ihtiyaç duyulacaktır.

3. Sonuç

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle şu söylenebilir, feminist düşünür ve politika felsefecisi Nancy Fraser’ın adalet kuramı, kaynakların dağıtılması, kültürel tanıma ve bununla ilintili olarak sembolik ya da dilsel bir dönüşümü eş zamanlı olarak dikkate almayı gerektiren alternatif bir adalet kuramıdır. Onun görüşüne göre adalet, birbirleriyle ilişkili olan söz konusu üç boyutu olan karmaşık bir kavramdır. O halde adaletin tam anlamıyla teşekkül edebilmesi için yalnızca ekonomik eşitsizliğin giderilmesi değil, bunun yanı sıra kültürel ve sembolik bir tanımanın da gerçekleşmesi gerekir.

Kaynakça

- Anthony Appiah, Kwame- Benhabib, Seyla- Marion Young, Iris, Fraser, Nancy (2007). *Justice, Governance, Cosmopolitanism and the Politics of Difference*, Alle Rechte liegen bei den Autoren, Berlin.
- Fraser, N., Honneth, A. (2003). *Redistribution or Recognition?*, Trans. Joel Golb, James Ingram, Christiane Wilke, Verso, London and New York..
- Fleishchacker, S. (2013). *Dağıtıcı Adaletin Kısa Tarihi*, çev. G. Murteza-E. Yolsal Murteza, Pinhan Yayıncılık, İstanbul.
- Fraser, N. (2007). “*Abnormal Justice*” inside *Justice, Governance, Cosmopolitanism and the Politics of Difference*, Alle Rechte liegen bei den Autoren, Berlin.
- Fraser, N. (1997). *Justice Interrupts*, Routledge, New York and London.
- Fraser, N. (2014). “Rethinking Recognition”, <http://newleftreview.org/II/3/nancy-fraser-rethinking-recognition> HYPERLINK "http://newleftreview.org/II/3/nancy-fraser-rethinking-recognition%20(2)" (2 Ocak 2014).
- Kymlicka, Will (2006). *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş*, çev. Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Ün. Yayınları, İstanbul.

Extended abstract in English

Currently discussions about social justice can generally be based on two models. One of these two models is a view about the redistribution of resources. This view argues the necessity of a fair distribution of wealth and resources. The other model of social justice understanding is, what we face widely in these days, called “the politics of recognition”. The purpose of this social justice understanding is the most acceptable design of a world based on difference and friendship. Here the most important thing is an understanding of justice based on the recognition of every kind of differences such as ethnic, religious, race or sexual differences. However, it is really difficult to take into consideration all these differences with a one-dimensional understanding of justice in a global world system where economic and cultural injustice appear together. In such cases it is important and inevitable for us to ask the following questions: Can only equality discourse be enough in a contemporary global world where there is an increased probability of facing and living with differences? Can a justice concept which has both economic and cultural dimensions be what we need most today?

Can universal discourses such as "equality for everybody" and "justice for everybody" provide enough substructure to establish justice? What kind of discourse practice is needed in order to form a fair social system? When "injustice" is considered to what extent will it be true to consider at first hand only economic inequality? Is it not cultural inequality at least as important as economic inequality? If we consider the concept of justice in the light of all these questions, Nancy Fraser's justice concept which remarks three different dimensions of justice can be interpreted as a product of an effort towards removing the gaps of classic and modern justice theories. Therefore, Nancy Fraser envisages the three dimensions of justice namely; "redistribution", "recognition" and "representation", which fall into neither classic nor modern understanding. Fraser thinks that classic justice theories put emphasis only on material distribution, which in turn lead to insufficient justice theory. As a result of this, while in these days intense identity and differentness based debates are going on she develops a different justice discourse in order to remove the shortcomings of classic justice theories. We too have decided to reanalyse and to write down this article as we have found Nancy Fraser's justice thought more important and valuable in terms of its contribution to our thinking world in today's world standards.

The dimension of Fraser's justice theory consists of three basic elements, namely, "redistribution", "recognition" and "representation"; while being highly interrelated, are not reduced and replaceable with each other. In this context politics of recognition can contribute to redistribute power and resource as well as provide communication between differences. When we think in this way, it is apparent to see the importance of recognition for redistribution and communication. Besides, recognition also provides the reconstruction of someone's negative self-image, which is originated from membership to a group not respected or internalized mainly due to dominant culture. Thereby the members of a group which is not respected will be freed from the bad image imposed on them before.

“Recognition” and “representation” in Fraser's justice thought is as important as its distribution of the material resources. Fraser thinks that the removal of economic injustice is highly associated with the politics of recognition and representation. According to her the deprivation of identities, which are unaccepted by cultural presuppositions, from some of their lawful rights is another dimension of injustice. As to Fraser; in order to remove the injustice in recognition and

Aybakan Saliya, D. (2015). Adalette kıstas arayışı: Tanıma mı, yeniden dağıtım mı, temsil mi? Nancy Fraser'da alternatif bir koalisyon örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 722-729.

---

representation lawful amendments must be made, though only one legal model is not universally applicable to solve all kinds of problems related with recognition. Thus, she affirms that it is necessary to have a wide variety of legal arrangements to solve the problems of recognition and representation. Likewise, she claims that in order to remove the victimization of a wide variety of the members unprivileged groups there must be a regulation of laws according to the needs of a group or every member of a group.

Consequently, we can say that Fraser, through accepting the recognition of differences and their representation as one part of justice theory, presents a very different view from classic and modern approach of justice. Moreover, she deserves to be one of the leading contemporary feminist thinkers for she assumes an attitude near to the spirit of a contemporary civilization where there is a hot debate and discussion about difference and recognition.